

เรื่อง “โรคมะเร็งปากมดลูก : การป้องกันและรักษา

อ.นพ.สมภพ กุลจรสันนท์

ภาควิชาสูติศาสตร์ – นรีเวชวิทยา

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

โรคมะเร็งปากมดลูกถือเป็นโรคร้ายใกล้ตัวของผู้หญิง และกว่าจะรู้ตัวก็เข้าสู่ระยะอันตรายแล้ว เราจึงควรรู้ถึงสาเหตุและวิธีป้องกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูก

ในปัจจุบันพบว่าสาเหตุของการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูก ส่วนใหญ่เกิดจากการติดเชื้อไวรัสชนิดหนึ่ง ชื่อว่า ไวรัส HPV (Human Papilloma Virus) โดยเฉพาะสายพันธุ์ ๑๖ และ ๑๘ เมื่อมีเพศสัมพันธ์เชื้อไวรัส HPV จะเข้าไปสู่ปากมดลูกผ่านรอยถลอกของเยื่อเมือกภายในช่องคลอด หลังจากนั้นเชื้อจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของปากมดลูก ที่เรียกว่า ระยะก่อนมะเร็ง และกลายเป็นมะเร็งในที่สุด ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับศักยภาพในการก่อมะเร็งของไวรัสแต่ละชนิดรวมทั้งภูมิคุ้มกันของผู้ป่วยแต่ละคนด้วย

โรคมะเร็งปากมดลูกสามารถป้องกันได้หลายวิธี เพื่อให้เข้าใจง่าย ขอแบ่งการป้องกันออกเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ ระดับปฐมภูมิ และระดับทุติยภูมิ

ระดับแรก ระดับปฐมภูมิ คือ การป้องกันไม่ให้เชื้อไวรัสเข้าสู่ร่างกาย การป้องกันระดับนี้มีหลายวิธี เช่น การหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ การมีคู่นอนเพียงคนเดียว การป้องกันโดยการใช้ถุงยางอนามัย นอกจากนี้ ปัจจุบันมีการฉีดวัคซีนป้องกันมะเร็งปากมดลูกเป็นการฉีดเพื่อให้ร่างกายมีภูมิคุ้มกันต่อไวรัส HPV ซึ่งวัคซีนป้องกันโรคมะเร็งปากมดลูกแนะนำให้ฉีดในเด็กผู้หญิงอายุตั้งแต่ ๙ ปีขึ้นไป และยังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ โดยวัคซีนชนิดนี้ ต้องทำการฉีดทั้งหมด ๓ เข็ม โดยเข็มที่ ๒ ห่างจากเข็มแรกเป็นเวลา ๑ - ๒ เดือน และเข็มที่ ๓ ห่างจากเข็มแรก ๖ เดือน โดยวัคซีนชนิดนี้สามารถป้องกันมะเร็งปากมดลูกได้ ๗๐ - ๗๕ % ดังนั้นขอแนะนำว่าผู้ปกครองที่มีบุตรหลานในช่วงอายุดังกล่าว ควรนำบุตรหลานมาฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดมะเร็งปากมดลูกในอนาคต

ส่วนระดับที่สอง ได้แก่ ระดับทุติยภูมิ เป็นการตรวจคัดกรองเพื่อหาเซลล์ผิดปกติของปากมดลูกและนำไปสู่การรักษาก่อนที่จะกลายเป็นมะเร็ง ซึ่งวิธีการตรวจคัดกรองมีหลายวิธี ได้แก่ วิธีตรวจหาเซลล์ผิดปกติบริเวณปากมดลูก หรือที่เรียกว่า “แปปสเมียร์” เป็นการตรวจที่ใช้ตรวจมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งมีความแม่นยำ นอกจากนี้ มีวิธีการตรวจหาเชื้อไวรัส HPV โดยอาศัยหลักการที่ว่า ถ้าไม่มีเชื้อไวรัสก็จะไม่กลายเป็นมะเร็ง

หากเมื่อรู้ตัวว่ากำลังเผชิญกับโรคมะเร็งปากมดลูก คำถามแรกก็เกิดขึ้น คือ จะมีวิธีรักษา และดูแลตัวเองอย่างไร จึงขออธิบาย ดังนี้

การวินิจฉัยโรคมะเร็งปากมดลูก แพทย์จะทำการแบ่งระยะของโรค ออกเป็นระยะที่ ๑ ถึงระยะที่ ๔ จากการตรวจร่างกาย การตรวจภายใน การตรวจทางทวารหนัก ส่องกล้องทางกระเพาะปัสสาวะ ส่องกล้องทางทวารหนัก รวมทั้งเอกซเรย์ปอดเพิ่มเติม เมื่อแบ่งระยะของโรคได้แล้ว แพทย์จะทำการวางแผนการรักษาที่เหมาะสมต่อไป

โรคมะเร็งปากมดลูกระยะที่ ๑ มีการรักษาที่เป็นมาตรฐานอยู่ ๒ วิธี ได้แก่ การผ่าตัด และการใช้รังสีรักษา วิธีแรก คือ การผ่าตัด แพทย์จะทำการผ่าตัดมดลูกรวมทั้งเลาะต่อมน้ำเหลืองบริเวณอุ้งเชิงกรานทั้งสองข้าง ส่วนวิธีที่สอง คือ การใช้รังสีรักษา ซึ่งประกอบด้วยฉายแสง การฝังแร่ และใช้เคมีบำบัด วิธีนี้ไม่ทำให้เกิดอาการเจ็บปวดแต่ได้ผลใกล้เคียงกับการรักษาโดยการผ่าตัด

ระยะที่ ๒, ๓ และ ๔ มีการรักษามาตรฐาน คือ การใช้รังสีรักษาร่วมกับเคมีบำบัด ซึ่งแพทย์จะพิจารณาจากความแข็งแรง อายุ และโรคประจำตัวผู้ป่วยตามความเหมาะสม

ในการรักษาจะมีผลข้างเคียงเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะแตกต่างกันในผู้ป่วยแต่ละราย ขึ้นอยู่กับวิธีต่าง ๆ ที่ผู้ป่วยได้รับการรักษา อย่างเช่น ผลข้างเคียงจากการผ่าตัด จะมีการตกเลือด ติดเชื้อ มีการบาดเจ็บจากบริเวณอวัยวะรอบข้าง รวมทั้งไม่สามารถมีบุตรได้อีกและหมดประจำเดือนจนเข้าสู่วัยทอง สำหรับผลข้างเคียงจากการใช้รังสีรักษา ส่วนใหญ่มักจะเป็นบริเวณผิวหนังที่โดนฉายแสง รวมทั้งอวัยวะรอบข้างที่โดนรังสีด้วย ส่วนผลข้างเคียงจากเคมีบำบัด ก็เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน อ่อนเพลีย มือเท้าชา และผมร่วง รวมทั้งเม็ดเลือดขาวและเกล็ดเลือดจะต่ำ มักเกิดขึ้นในผู้ป่วยในแต่ละรายแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสูตรของเคมีบำบัดที่ใช้ ซึ่งผลข้างเคียงเหล่านี้มีความแตกต่างกันแต่ละวิธีของการรักษา ยังได้รับการรักษาหลายวิธีก็จะมีผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นมากได้เช่นกัน

โรคมะเร็งปากมดลูกสามารถรักษาให้หายได้ ผู้ป่วยควรทำร่างกายให้แข็งแรง ทำจิตใจให้เข้มแข็งไม่เครียด กำลังใจจากคนรอบข้างก็สำคัญ เมื่อผู้ป่วยกำลังใจดีแล้วผลการรักษาก็มักจะดีตามไปด้วย ที่สำคัญ คือการปฏิบัติตัวตามคำแนะนำของแพทย์ รวมทั้งการมาตรวจติดตามอาการและการรักษาอย่างต่อเนื่อง